

1. zbirka trodimenzionalnih predmeta;
2. zbirka dokumenata i pečata;
3. zbirka tiskane građe;
4. zbirka fotografija, negativa i filмова;
5. zbirka umjetnina;
6. zbirka socijalističke izgradnje.

Sve te zbirke i u njima klasificiran muzejski materijal, čiji ukupan broj prelazi 100.000, važan su i nezaobilazan izvor informacija za znanstveno proučavanje i muzeološko prezentiranje novije povijesti SR Hrvatske.

Muzejskim ekspozicijama ova institucija od posebnog društvenog interesa obavlja drugi dio svoje djelatnosti, to jest djeluje na polju odgoja i obrazovanja, njegovanja i razvijanja tradicija revolucije. Na taj način uspostavljanja se kontinuiran, aktivan odnos između Muzeja revolucije naroda Hrvatske i svih njegovih korisnika.

BILJEŠKE

1. Upute za agitaciju i propagandu Agitpropa Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju, broj 3, listopad 1943. Sign. PK-25/138, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, Split
2. Upute za prikupljanje materijala za povijest narodnog ustanka u Hrvatskoj, umnoženo šapirografom, proširano izdanje, izdao Propagandni odjel Oblasnog odbora JNOF-e za Istru, tiskan u Tehnici »Sloboda«, lipnja 1944; jedini primjerak u zbirci štampe Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu;
3. Dopis Odjela informacija Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske oblasnim i okružnim narodnooslobodilačkim odborima, 3. IX. 1944. Sign.: ONOO Hrvatsko primorje – 1944. – Arhiv za historiju radničkog pokreta, Zagreb;
4. Zakon o osnivanju Muzeja narodnog oslobođenja u Zagrebu, »Narodne novine« br. 47, 18. X. 1945.
5. Upute za prikupljanje materijala iz Narodno-oslobodilačke borbe za Muzej narodnog oslobođenja, izdao Muzej narodnog oslobođenja Hrvatske, Zagreb, 1945. godine
Zbirka štampe u Muzeju revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu;
6. Podatke o početku rada Muzeja navodila sam perma tekstu Danice Švalba: Rad Muzeja narodnog oslobođenja Hrvatske na sakupljanju građe za povijest NOB-e, Historijski zbornik, Godina I, Zagreb, 1948, str. 222–232. Inače to je prvi tekst o Muzeju, kojega je autor direktor prof. Danica Švalba.
7. Zlatko Čepo: Dva decenija instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, »Časopis za suvremenu povijest« I, Zagreb, 1982, str. 9 i 10.
8. Zaključci saveznog savjetovanja o problematici muzeja NOB i zaštiti historijskih spomenika NOB na terenu, Vijesti Društva

muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. III, br. 1, Zagreb, 1954.
9. Rješenje Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora grada Zagreba od 18. XII. 1953, Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. III, br. 1, Zagreb, 1954.
10. Zakon o Muzeju revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu, »Narodne novine« br. 32/60, 8. VII. 1960.

ABSTRACT

Activities and tasks of the Museum of the People's Revolution of Croatia

D. Ivanuša

During the national liberation war need was felt to collect material for the documentation of the history of the labour movement and the League of Yugoslav Communists. Instructions for the action were issued in 1943 and 1944. The first document preserved was sent out by the Information Department of the Territorial Antifascist Council of National Liberation of Croatia to all district councils and authorities, dated 3rd September, 1944. After the war regulations concerning the foundation of the Museum of the People's Liberation in Zagreb were issued on 16th October, 1945.

From its beginning to the present the Museum has developed through three principal periods, always extending its activities. During the first period (1945–1953) the Museum's activities were linked to the history of the National Liberation War, between 1953 and 1960 its interest extended to the period before the war, and finally (from 1960 to the present), it encompassed the post-war socialist reconstructions and the present.

The Museum of the People's Revolution of Croatia houses today over 100,000 museum objects, systematized in six collections. It engages in such complex work as collecting, systematizing, processing, storing and exhibiting the historical documentation. It is also concerned with education, research, and highly professional communication with the public.

Prijedlog koncepcije postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu

Andro Purčić

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Primljeno: 8. 10. 1936.

Današnji stalni postav (izložba) Muzeja revolucije naroda Hrvatske — napravljen prije više od 20 godina — smješten je u centralnom dijelu zgrade muzeja u prizemlju i na dvije galerije. Postav obrađuje period od stvaranja Jugoslavije do završetka narodnooslobodilačke borbe i pobjede socijalističke re-

volucije. Izložba u sadržaju ima niz nedostataka koje je nužno ispraviti. U obradi predratnog perioda prikazana je isključivo povijest KPJ, dok su ostale snage naprednog radničkog pokreta zanemarene. U toku narodnooslobodilačkog rata prikazani su uglavnom vojni i politički događaji. Pojedine su legende netočne, a dio eksponata je nelegendiran. Očigledna je potreba da se u novom postavu moraju koristiti najnoviji znanstveno-istraživački rezultati naše historigrafije.

Postav je tehnički zastario i nefunkcionalan. Osvjetljenje je oskudno, neprimjereno uvjetima i eksponatima. Vitrine su nefunkcionalne, loše osvijetljene i neestetske. Preniske su pa je za razgledavanje potreban napor posjetilaca.

Prevladava plošni materijal ekspoziran na panoima. Ekspozicione su plohe razmještene u prostoru tako da posjetilac nema jasnu i logičnu liniju kretanja i razgledavanja. Likovnim rješenjem ekspozicije i prostora pokušalo se razbiti kružni karakter prostora izložbe. Uspio je pokušaj razbijanja kružnog u prostoru, ali je time izložba likovno i muzeološki mnogo oštećena.

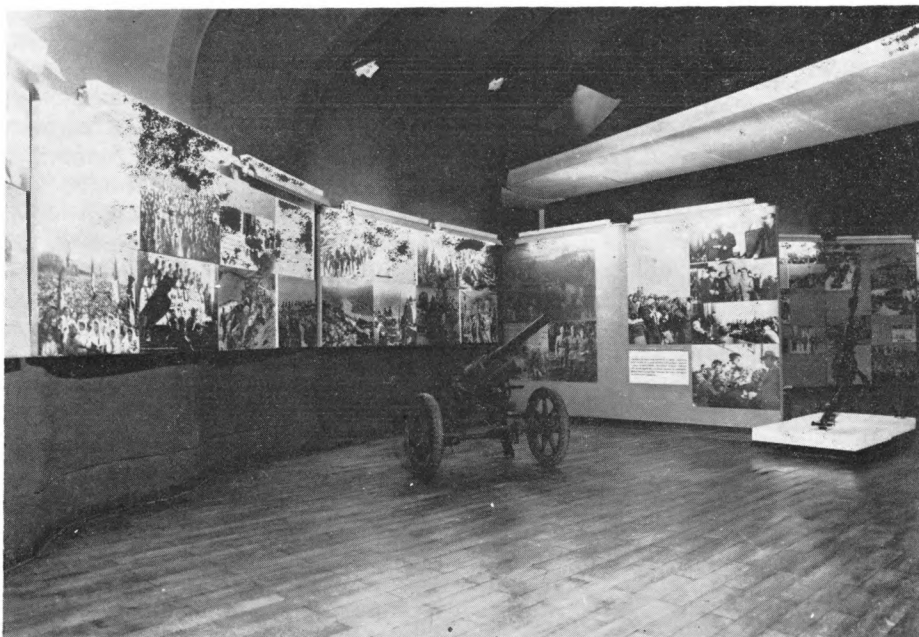
I ova površna i kratka analiza stalnog postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske pokazuje njegove osnovne karakteristike:

1. sadržajno, tj. historijski nepotpun,
2. muzeološki nesuvremen s nizom nedostataka.

Prema muzeološkoj koncepciji muzeja, potrebno je prostor za stalni postav (izložbu) povećati, a isto tako i prostor za povremene izložbe i ostale manifestacije muzeja. Stalni bi postav trebalo postaviti na prostoru od oko 1000 m² Za sada prostor još nije definiran jer predstoji adaptacija unutrašnjosti muzeja.

Stalna je izložba koncipirana kronološki s posebnom obradom pojedinih tema. Osnovna historijska tema, razvoj i djelovanje radničkog pokreta od početka do danas, prikazat će se u periodu od početka druge polovine XIX. st. do 80-tih godina XX. st. Taj je period podijeljen na četiri tematske cjeline:

1. Po. druge pol. XIX st. — 1918. god.
2. Od stvaranja jugoslavenske države do 1941. god.
3. NOB i socijalistička revolucija (1941 — 1945)
4. Socijalistička izgradnja (1945 — 13. kongresa SKJ)

Detalj starog stalnog postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu

1.1. Opće ekonomske i političke prilike u Hrvatskoj u drugoj polovini XIX. i početkom XX. st.

1.1.1. Stanje pod Austro-Ugarskom Monarhijom.

1.1.2. Pojava i širenje Jugoslaven-ske ideje.

1.2. Stvaranje radničke klase, struktura, prve organizacije i počeci organiziranog djelovanja.

1.2.1. Privredne prilike — industri-jalizacija.

1.2.2. Stvaranje proleterijata.

1.2.3. Osnivanje i rad Socijaldemo-kratske stranke i drugi oblici udruživanja.

1.2.4. Počeci borbe radnika za svo-ja prava.

1.3. Prvi svjetski rat — opće ka-rakterisitke.

1.3.1. Posljedice za Hrvatsku i Bal-kan.

1.3.2. Stvaranje Jugoslavije.

2.1. Osnovne karakteristike druš-tenog, političkog i ekonomskog života jugoslavenske države.

2.1.1. Socijalno pitanje.

2.1.2. Nacionalno pitanje.

2.2. Osnivanje i rad KPJ.

2.3. Osnivanje i rad radničkih i drugih naprednih organizacija i os-tali oblici borbe proleterijata, ulo-ga J. B. Tita.

2.3.1. Sindikalni pokret.

2.3.2. Omladinski i ženski pokret.

3.1. Uzroci i povodi drugom svjet-skom ratu.

3.1.1. Politička i ekonomska situ-acija u svijetu.

3.1.2. Ratna opasnost, komunisti-čki pokret.

3.1.3. Španjolski građanski rat, a-gresija fašizma i nacizma.

3.2. Stanje u Jugoslaviji.

3.2.1. Politička i ekonomska situ-acija.

3.2.2. 27. mart 1940. god. napad na Jugoslaviju.

3.3. KPJ, Tito, ustanak i NOB.

3.3.1. Priprema za obranu zemlje.

3.3.2. Pripreme i podizanje ustan-ka.

3.3.3. Razvoj i karakteristike NOB-e

3.3.4. Socijalistička revolucija.

Detalj iz stalnog, starog, postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu

3.3.5. Završetak NOB-e.

4.1. Obnova i izgradnja.

4.1.1. Period etatizma.

4.1.2. Izgradnja i razvijanje samo-upravljanja.

4.1.3. Tehnološki razvoj i dostignu-ća SR Hrvatske i Jugoslavije.

4.1.4. Osnovni tokovi društvenog, i ekonomskog razvoja.

4.1.5. Osnovni tokovi i razvoj poli-tičkog sistema.

4.1.6. Problem u razvoju.

4.1.7. Problemi perspektive, zaštita čovjekove okoline.

4.1.8. SR Hrvatska, Jugoslavija, svijet.

Muzeološke karakteristike postava:

U ekspoziciji mora prevladavati originalni muzejski predmet. Muzej revolucije naroda Hrvatske posje-duje muzejsku građu velike kultur-no povijesne i dokumentarne vri-jednosti. Najvredniji i najznačaj-niji materijali bi trebali biti izlo-ženi, i to trodimenzionalni predme-ti, originalna štampa i ostala tis-kana građa, dio originalne fotogra-fske građe, originalni likovni rado-vi umjetnika partizana te dokumen-ti i žigovi.

Veliki broj originalnih predmeta zahtijeva rješenje problema zaštite, i to fizičke i zaštite od klimatsko-svjetlosnih uvjeta.

Povijesni je period u novom pos-tavu proširen. Mnoštvo povijesnih

procesa i događaja moguće je prikazati pomoću najsuvremenijih tehničko-tehnoških pomagala. Potrebna je obrada snimljenih materijala da bi se mogli eksponirati multivizijski, videom, diaprojeksijom itd. Nužno su potrebne i druge vrste i načini medijske prerade izložbenog materijala npr. povećanja, izrada nadomjestaka i kroz forme drugih medija npr. stripa, filma, animacije itd.

Posebno su važni načini i svrha korištenja nadomjestaka. Za prikazivanje društvenog konteksta historijskih procesa, događaja i ličnosti treba ostvariti ambijentalnost prostora i unošenja scenskih elemenata u ekspoziciju. To pridonosi jasnijoj artikulaciji idejne koncepcije i ostvarenju slojevitosti stalne izložbe.

Pojedini dijelovi izložbe koji obrađuju posebne teme moraju biti promjenljivi da bi se na tom prostoru nakon određenog vremena mogla obraditi neka druga tema kao dio veće cjeline. To zahtijeva da izložba bude tehnički suvremena i kompatibilna.

Jedna od osnovnih karakteristika izložbe mora biti edukativnost uglavnom ostvarenjem principa očiglednosti kako bi mogla ostvariti svoju odgojno-obrazovnu funkciju.

Valja napomenuti da nije moguće obraditi ovom izložbom društveni totalitet u periodu koji obrađuje. Stoga su obrađeni samo najvažniji historijski procesi, događaji i ličnosti iz naše novije povijesti do današnjih dana izgradnje socijalističke Jugoslavije.

Odmah nakon privređivanja stalnog postava potrebno je neprestano raditi na njegovom osvježavanju i dopunjavanju, a time i početi pripreme za realizaciju novog stalnog postava u trenutku kada se pokaže da postavljeni nije historijsko-muzeološki suvremen i ne odgovara potrebama svog vremena.

ABSTRACT

A proposal for the conception of the display at the Museum of the People's Revolution of Croatia in Zagreb.

A. Purtić

The present permanent display at the Museum of the People's Revolution of Croatia ought to be changed because it is historically incomplete and museologically outdated.

After a readjustment of the interior a new permanent exhibition should be brought out, which would be based on a chronological conception with particular themes treated separately. The basic theme: THE DEVELOPMENT AND ACTIVITY OF THE LABOUR MOVEMENT FROM ITS BEGINNING TO THE PRESENT, should be presented on four parts:

1. From the beginning of the first half of 19th century to 1918.
2. From the founding of the Yugoslav state to 1941.
3. The People's Liberation War and the socialist revolution (1941–1945).
4. The socialist reconstructions (1945 to the 13th Congress of the League of Yugoslav Communists).

The museological features of the display would be the emphasis on original material, employment of modern technical aids, appropriate use of the environment, and a possibility to change some of the exhibition's themes from time to time.

Muzejska postava narodnooslobodilačkog rata Makedonije

Galena Kuculovska,

Muzej Makedonije, Skopje

Primljeno: 16. 10. 1985.

Dana 20. prosinca 1985. godine otvorena su vrata muzejskog kompleksa u Skopju s kompletnom muzejskom postavom u kojoj je prezentirana bogata duhovna i materijalna kultura makedonskog naroda stvarana stoljećima. U kontekstu ove muzejske ekspozicije period narodno-oslobodilačkog rata Makedonije, kao vrhunski domet stoljetne borbe makedonskog naroda za nacionalno i socijalno oslobađanje i za stvaranje svoje državnosti, zauzima prvorazredno mjesto.

Postavka koja obuhvaća ovaj dramatičan period nove povijesti makedonskog naroda, smještena na površini od 1500 m², predstavlja sintezu povijesnih zbivanja u četverogodišnjoj borbi makedonskog naroda protiv fašističkih okupatora i domaćih reakcionarnih snaga.

Prezentiranje narodnooslobodilačkog rata započinje burnim ožujskim demonstracijama 1941. godine širom zemlje uperenim protiv paktiranja kraljevske jugoslavenke vlade s fašističkom Njemačkom, zatim oružana agresija fašističkih sila na Jugoslaviju prvih dana travnja 1941. godine, njena brza kapitulacija i podjela njene državne teritorije između agresio-

sora, s posebnim isticanjem nove podjele teritorija Makedonije između fašističkih sila Bugarske i Italije s albanskim kvislinškim vlastima, njihova snažno izražena politika asimilacije, denacionalizacije, ekonomske eksploatacije i pljačke.

Poseban akcent u postavci dat je ulozi Komunističke partije Jugoslavije kao jedinstvene opće jugoslavenske revolucionarne društvene snage na čelu s Josipom Brozom Titom u čijem su političkom programu bile konceptirane istinske želje i interesi naroda i narodnosti Jugoslavije. U tom su kontekstu prikazane intenzivne vojno-političke aktivnosti Komunističke partije u organiziranju oružane borbe protiv okupatora i domaćih reakcionarnih snaga, njena neprocjenjiva pomoć makedonskim komunistima u odstranjivanju Pokrajinskog rukovodstva u Makedoniji na čelu kojeg je bio Metodija Šatorov-Šarlo, koji je odbio prihvatiti njen borbeni poziv, neposredno angažiranje KPJ, a naročito njenog sekretara Josipa Broza Tita za formiranje novog Pokrajinskog rukovodstva na čelu s Lazarom Koliševskim i Pokrajinskog vojnog štaba, formiranje prvih partizanskih odreda u Makedoniji i njihov ustanički pucanj 11. listopada 1941. godine, koji je najavio početak beskompromisne oružane borbe protiv okupatora, obuhvaćajući tri dijela Makedonije (Vardarski, Egejski i Pirinski).

Druga godina rata prikazana je na osnovu materijala o jačanju postojecih i formiranju novih partizanskih odreda, njihovom svakodnevnom uspješnom oružanom dejstvu na neprijateljsku živu silu i strateške objekte, kao i o njihovoj snažnoj i intenzivnoj idejno-političkoj i propagandnoj aktivnosti na području na kojem su oni imali svoje borbene akcije.

Od mnogobrojnih historijskih događaja koji su se zbili u Makedoniji 1943. godine, u postavci je naročito zabilježeno: formiranje Komunističke partije Makedonije i njenog Centralnog komiteta u ožujku 1943. godine kao događaj od dalekosežnog značaja za buduću afirmaciju nacionalnih kadrova i samoinicijativu u rukovođenju oružanom borbom; održavanje partijskog savjetovanja u Oteševu-Prespi 2. kolovoza 1943. godine na kojem je odlučeno da se formiraju